

Problematische jeugdgroepen

Overlast van jongeren staat in veel enquêtes over veiligheid bovenaan. Of het nu terecht is of niet. De methodiek Groepsaanpak brengt de kennis uit verschillende hoeken samen en maakt dat jeugdgroepen de aanpak krijgen die zij verdienen.

Veel mensen ervaren rondhangende jongeren als overlastgevend of bedreigend, ook al is er niet altijd wat aan de hand. Jongeren hebben er van hun kant vaak geen idee van hoe zij overkomen op anderen. Er is dus op z'n minst een spanning tussen jeugdgedrag en beeldvorming bij ouderen. Gaat het om normaal jeugdgedrag of gaan jongeren over de schreef.

Onacceptabel gedrag op straat vindt meestal plaats in groepen. Uit onderzoek blijkt dat ongeveer 75% van de jeugdcriminaliteit wordt gepleegd in groepsverband of voortvloeit uit groepsdynamische processen. Aandacht voor problematische jeugdgroepen is dan ook van groot belang,

om overlast tegen te gaan en jongeren een toekomstperspectief te bieden.

Om met succes iets te kunnen doen aan overlast van jongeren moet je in de eerste plaats weten wat er aan de hand is. Advies- en Onderzoeksgroep Beke uit Arnhem ontwikkelde hiervoor in 2004 de methodiek 'groepsaanpak'. Een methodiek die een gezamenlijk aanpak van politie, gemeente, openbaar ministerie en welzijnswerk vraagt. Met de methodiek wordt nadrukkelijk alleen ingezoomd op problematische jeugdgroepen, niet op jeugdgroepen in het algemeen. Het gaat om groepen die bekend zijn bij de politie omdat er meldingen of aangiftes zijn geweest.

Hinderlijk, overlastgevend of crimineel

Een door de wijkagent in te vullen vragenlijst, de zogeheten shortlist, vormt de basis voor de aanpak. Onderwerpen die daarin aan de orde komen zijn locaties waar de groepen zich ophouden, samenstelling van de groepen, dagelijkse bezigheden, riskante gewoonten, recent delictgedrag en structuur binnen de groepen. Het is een eerste, subjectieve

inventarisatie van de aard en omvang van problematische jeugdgroepen waaruit duidelijk wordt om welk type gedrag het eigenlijk gaat: hinderlijk gedrag, overlastgevend gedrag of crimineel gedrag.

Vervolgens wordt een selectie gemaakt van groepen die het eerst worden aangepakt. Bijvoorbeeld die groepen waarover de meeste klachten binnenkomen en die veel in de publiciteit zijn. Of bijvoorbeeld uit elke categorie één groep.

Groeps-, domein-en persoonsgericht

Voor elke geselecteerde jeugdgroep wordt een werkgroep opgericht bestaande uit vertegenwoordigers van de verschillende partijen. Zij toetsen de informatie van politie aan hun eigen kennis en maken een diepere analyse van de groep. Ook de politie analyseert de geselecteerde groep nog eens om de individuele leden en netwerken in beeld te brengen.

Op basis van een gedeeld beeld van de groep wordt een plan van aanpak gemaakt, bestaande uit verschillende soorten maatregelen. Groepsgerichte maatregelen, zoals bijvoorbeeld sportactiviteiten om contact op te bouwen met de jongeren uit een groep. Domeingerichte maatregelen zoals het aanpassen van verlichting en het plaatsen of weghalen van bankjes. En, bij criminele jongeren, persoonsgerichte maatregelen waarbij politie en OM afspraken maken over individuele leden van een groep.

De groepsaanpak is een structurele aanpak die op de langere termijn problemen met groepen moet voorkomen. Daarom is het belangrijk dat de aanpak jaarlijks wordt herhaald. Ook al omdat in de meeste gevallen niet alle groepen in één keer worden aangepakt en de samenstelling van de groepen aan verandering onderhevig is.

Politie speelt belangrijke rol

“De methodiek Groepsaanpak is in aanleg een instrument voor politie geweest. In alle politieregio's wordt inmiddels met de methodiek gewerkt. Soms nog alleen intern, maar er zijn plaatsen die verder zijn en waar de methodiek ondertussen ook is omarmd door gemeente en gemeentelijke instellingen. Met name in de grote steden, maar bijvoorbeeld ook een aantal kleinere gemeenten in Gelderland”, aldus Henk Ferwerda van Advies- en Onderzoeksgroep Beke uit Arnhem.

De politie speelt dus een belangrijke rol. Zij maken als eerste een inventarisatie met behulp van de shortlist. Reden daarvoor ligt onder andere in het feit dat er overal politie is. Dat geldt bijvoorbeeld niet voor jongerenwerk. In veel gevallen begint het balletje ook te rollen bij de politie. Henk Ferwerda hecht echter niet eens zo zeer aan die eerste inventarisatie. “Het is belangrijk dat je vervolgens kennis deelt en dat je met elkaar eens bent waar het over gaat. In een volgende fase kan een groep die door de politie als hinderlijk wordt getypeerd, geüpgraded worden, of een overlastgevend groep worden afgezwakt tot een hinderlijke groep. Het is goed als de methode leidt tot discussie. Als je het maar eens wordt over het label en de aanpak.”

Lakmoesproef of vehikel voor samenwerking

De methodiek is vaak een soort van lakmoesproef voor de samenwerking binnen een gemeente. Leveren partijen wel de inbreng die ze toezeggen. Het kan bijvoorbeeld pijnlijk duidelijk worden dat er niet voldoende capaciteit is. Of dat

het niet lukt om samen creatieve oplossingen te bedenken. Maar je kunt de methodiek ook beschouwen als een vehikel om te leren samenwerken.

“Dat is het meest van belang bij overlastgevend groepen,” aldus Henk Ferwerda. Bij de aanpak van criminele groepen is de bemoeienis van de politie en het OM het grootste, bij hinderlijke groepen die van de gemeente en welzijnsinstellingen. Maar bij overlastgevend groepen komt het aan op samenwerking. Zo'n groep bestaat in veel gevallen deels uit jongeren waar het jongerenwerk nog iets mee kan, bijvoorbeeld in de vorm van activiteiten of een eigen plek. Maar ook uit jongeren die tot de harde kern behoren en die je eerst uit de groep moet zien te halen.”

Plan van aanpak

In een plan van aanpak komt het vaak neer op kleine dingen. Jongeren een plek geven, sportactiviteiten organiseren, ze opnemen in toezichtteams. Maar ook curatieve en repressieve maatregelen gericht op individuele jongeren. Als je groepsleden er uit licht blijken er vaak allerlei achtergrondproblemen te bestaan. Zo'n jongere wordt dan meegenomen in het casuïstiekoverleg; er wordt een individueel traject gestart met zorg of hulp of bijvoorbeeld gezinsbegeleiding.

Groepen krijgen de aandacht die ze verdienen

Is overlast van jongeren nu echt zo'n groot probleem? Henk Ferwerda: “Bij een goede analyse blijkt er vaak niet zo veel aan de hand. Dan is het aantal fietsendiefstallen bijvoorbeeld veel groter, of het probleem van veelplegers. De impact van jeugdoverlast is echter groot. Het aardige van deze methodiek is dat je door verschillende typen jeugdgroepen te onderscheiden ook verschillende aanpakken krijgt. Groepen krijgen de aanpak die zij verdienen. Op basis van verkeerde inschattingen tref je vaak verkeerde maatregelen. Je voorkomt dat je te zwaar insteekt op een hanggroep omdat je niet weet hoe het zit. In die zin zou niet-analyseren eerder tot stigmatisering kunnen leiden dan wèl-analyseren.”

Meer informatie: Henk Ferwerda, tel. (026) 443 86 19 of 'Jeugdgroepen in beeld', stappenplan en randvoorwaarden voor de shortlistmethodiek (ISBN 978 90 35240483)

Illustratie: M. Grotens